

Kaderstellende raadsnota

Datum raadsverg.: donderdag 3 juni 2021
Agendapunt:
Zaak - documentnummer: Z19/007674-D - 85849
Datum B&W-verg.: dinsdag 13 april 2021
Portefeuillehouder(s): H.E.J.M. Meuwissen

Onderwerp

Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg 1.0

Samenvatting

Voor 1 juli 2021 moet de regio Noord- en Midden-Limburg een vastgestelde Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg indienen bij het Rijk. Met het oog daarop wordt de raad gevraagd om eventuele zienswijzen kenbaar te maken waarna het college van Burgemeester en wethouders een besluit neemt over de vaststelling van de Regionale Energie Strategie Noord- en Midden Limburg 1.0. De andere partners in de regio nemen ook een besluit over de vaststelling.

Voorstel

Eventuele zienswijzen ten aanzien van de Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg 1.0 kenbaar te maken.

Inleiding

Afgelopen 2 jaar hebben 30 regio's in Nederland (opgave Klimaatakkoord) een Regionale Energie Strategie (RES) ontwikkeld. Zo ook de regio Noord- en Midden-Limburg. Voor 1 juli 2021 moeten alle RES regio's een vastgestelde RES indienen bij het Rijk. Alle RESSEN samen bij elkaar opgeteld moeten invulling geven aan de landelijke opgave om ten minste 35 Twh duurzame elektriciteitsopwekking op land in 2030 te realiseren. Mocht dat niet lukken dan kan het Rijk opgaves opleggen aan de regio's. De RES 1.0 is een document dat twee jaarlijks herzien zal worden.

Echt-Susteren maakt onderdeel uit van de RES regio Noord- en Midden-Limburg. De Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg 1.0 (RES NML) is opgesteld door 18 regionale partners: 15 Noord- en Midden-Limburgse gemeenten, Provincie Limburg, Waterschap Limburg en Enexis.

De raad is in iedere fase van het RES proces meegenomen (startnotitie, uitgangspuntennotitie, concept RES, RES 1.0) middels raadsinformatiebrieven, raadsconferenties, consultaties en besluitvorming. Op 28 januari 2021 is de raad tijdens een raadsconferentie geïnformeerd over de RES NML gevolgd door een schriftelijke consultatieronde. Uw zienswijzen hebben wij doorgeleid naar de regio, maar deze hebben niet tot aanpassing van de RES NML geleid. In de periode februari en maart 2021 zijn overigens alle volksvertegenwoordigers, stakeholders en inwoners van onze regio geïnformeerd en/of geconsulteerd over de (concept) RES NML 1.0. Alle zienswijzen zijn gebundeld in een consultatiedocument (zie bijlage) en voorzien van een reactie door de regio. In de bijgevoegde oplegnotitie vindt u een samenvatting van de ambities van de RES NML en de wijzigingen die zijn doorgevoerd in de RES NML. Beide documenten zijn ter kennisgeving bijgevoegd.

Als resultaat van dit hierboven beschreven proces, treft u de Regionale Energiestrategie Noord- en Midden-Limburg (RES NML) 1.0 en de samenvatting RES NML aan.

Wij verzoeken u eventuele zienswijzen aan ons kenbaar te maken zodat wij deze mee kunnen nemen in de definitieve besluitvorming over de RES 1.0.

Inhoudelijke toelichting

Gedurende het RES proces heeft gemeente Echt-Susteren intensief samengewerkt met alle RES partners om invulling te geven aan gezamenlijke klimaatopgaves. Als resultaat daarvan zijn wij voornemens om in te stemmen met de hieronder beschreven ambities uit de RES NML en beschouwen we het document RES NML als toelichting op de ambities. Wij zijn van mening dat de RES NML dusdanig omvangrijk is dat onduidelijk is waarmee concreet wordt ingestemd. Instemmen met de ambities uit de RES schept die duidelijkheid wel. Daarnaast bevat de RES NML elementen en afspraken die de gemeentelijke autonomie raken. Wij zijn van mening dat gemeentelijk beleid leidend is en blijft, maar dat de gemeentelijke autonomie soms onder druk komt te staan door de wijze waarop in de RES NML invulling wordt gegeven aan de ambities. In dit voorstel wordt hier nader op ingegaan. Zowel de gemeente als de RES NML zijn ambitieus om de klimaatopgaves te realiseren, maar onze routes ernaar toe zijn soms verschillend. Veelal is dit een gevolg van het feit dat wij als gemeente vooruit lopen op de RES NML en al concreet aan de slag zijn met zonneparken en windparken op basis van reeds vastgesteld beleid. Wij zijn dan ook van mening dat er altijd ruimte moet zijn voor gemeentelijk maatwerk en dat niet de route, maar de resultaten bepalend zijn. En daarin vinden wij elkaar.

In de RES NML zijn de volgende ambities opgenomen:

1. Door middel van energiebesparing en kleinschalige opwek willen we in 2030 minimaal 25% minder CO₂ uitstoten dan in 2015;
2. We kiezen bewust voor energiebesparing. Wat niet aan energie verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden.
3. We willen met duurzame zon- en windprojecten in de regio 1.2 Twh duurzame energie opwekken in 2030 (vergund 2025).
4. Deze opgave vullen wij in met de gerealiseerde- en pijplijnprojecten, Wells Meer en een extra inspanning voor grootschalig zon op dak.
5. Daarbij houden we regionale ruimtelijke kwaliteit als geheel in beeld en streven we naar gemiddeld 50% lokaal eigendom bij grootschalige zon- en windprojecten op regionaal niveau en naar een vorm van lokale medezeggenschap.
6. We zetten in op sociale duurzaamheid waarbij meedoen (participatie), betaalbaarheid en profijt (revenue naar lokale gemeenschap).
7. We houden er rekening mee dat de behoefte aan duurzaam opgewekte energie blijft groeien en kijken vooruit om tijdig in te spelen op innovaties en ontwikkelingen.
8. We streven naar 100% duurzame warmte in 2050.

Standpunt gemeente Echt-Susteren

Voorgesteld wordt om in te stemmen met deze ambities.

Overzicht van de ambities uit de RES NML 1.0

Over de manier waarop de RES NML deze ambities wil invullen gaan we nader in. Daar waar wij van mening zijn dat de gemeentelijke autonomie onder druk komt te staan, zullen wij dit benoemen en een eigen koers aan u voorstellen.

De RES NML heeft er bewust voor gekozen om in te zetten op energiebesparing. Immers, wat niet aan energie verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewerkt te worden. Op basis van de besparingsambitie is vervolgens uitgewerkt hoeveel duurzame energie en warmte opgewekt

moet worden in de regio en hoe dit te kunnen realiseren. Daarbij worden samengevat de volgende ambities geformuleerd in de RES NML 1.0:

Energiebesparing

1. Door middel van energiebesparing en kleinschalige opwek wil de RES in 2030 minimaal 25% minder CO2 uitstoten dan in 2015.

De RES wil dit bereiken door:

- a. Een regionaal ontzorgingsprogramma energiebesparing met acties en instrumenten om de ambitie te versnellen. Gemeenten kunnen hieraan deelnemen middels een cafetariamodel.
- b. Het stimuleren van het opwekken en gebruik van duurzame energie.
 - i. Kleinschalig opwekken van energie op daken. Met kleinschalig bedoelen we installaties met een (piek) vermogen van maximaal 15 kWp (kilowattpiek). Dit gaat om daken tot 50 zonnepanelen. We willen dat in 2030 op 70% van de geschikte daken in onze regio gemiddeld 10 zonnepanelen liggen.
 - ii. Gezamenlijke aanpak energie besparing bij bedrijven en commercieel vastgoed. Dit doen we door een stimuleringsaanpak voor bedrijven in samenwerking met het MKB Limburg (Charter energietransitie MKB).

Voorstel gemeente Echt-Susteren

Voorgesteld wordt om in te stemmen met deze ambities en aanpak. Ten aanzien van het stimuleren van zon op dak (kleinschalig) zullen wij, daar waar er behoefte is aan het stimuleren van zonnepanelen in Echt-Susteren, aanhaken. Bedrijventerrein De Berk is aangewezen als pilot voor de Charter Energietransitie MKB. Daarnaast geven we ook nadrukkelijker invulling aan de wettelijke besparingsplicht. In Echt-Susteren hebben we het aantal uren bij de MER maximaal uitgebreid om invulling te kunnen geven aan de VTH taken bij bedrijven..

Grootschalige opwek

De RES wil met duurzame zon- en windprojecten in de regio 1.200 gigawattuur (GWh) duurzame energie opwekken in 2030 (vergund in 2025). De RES wil dit bereiken door:

- a. De opgave in te vullen met de gerealiseerde- en pijplijnprojecten (=projecten met vergunning en toegekende SDE ++ subsidie) aangevuld door het project Wells Meer in de gemeente Bergen en middels een extra inspanning voor zon op daken.
 - a. De RES regio richt gezamenlijk een versnellingsteam op voor het stimuleren van grootschalige zon op dak projecten in de regio.
- b. De RES regio zoekt afstemming over grootschalige projecten en nieuwe ambities in de regio. Hiervoor wordt een regionaal afstemmingskader ontwikkeld. Onder grootschalig wordt in de RES verstaan:
 - a. Meer dan 50 zonnepanelen op dak.
 - b. Meer dan 10 ha zonnepanelen op land.
 - c. Meer dan 2 windturbines van 3,5MW.
- c. Bij de ontwikkeling van deze projecten worden regionale uitgangspunten over ruimtelijke kwaliteit meegenomen.
 - a. Ruimtelijke afspraken vanuit de RES (landschapsprincipes en landschapsmatrix) worden opgenomen in het omgevingsbeleid.
- d. Vertaling van de uitgangspunten communicatie en participatie op projectniveau.
- e. De RES houdt er rekening mee dat de behoefte aan duurzaam opgewerkte energie blijft groeien en kijkt vooruit naar 2050 om tijdig in te spelen op ontwikkelingen en innovaties.

Voorstel gemeente Echt-Susteren

Gemeente Echt-Susteren ontwikkelt vijf zonneparken en 1 windpark met circa 5 windturbines. Indien beide projecten gerealiseerd worden dan levert dat een jaarlijkse energieproductie van 100 GWh op. Daarmee leveren we een meer dan evenredige bijdrage aan het regionaal bod. In de RES NML is de zonneladder toegevoegd naar aanleiding van een motie in provinciale staten. Deze geeft een voorkeursvolgorde aan voor de ontwikkeling van zonneparken, waarbij daken de voorkeur hebben en landbouwgronden pas mogelijk zijn na het doorlopen van de zonneladder en een grondige motivering (nee, tenzij). Wij merken op dat dit een theoretische werkelijkheid, maar dat naast zon op dak en windenergie ook zonneparken nodig zijn om de energiedoelstellingen te halen.

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de ambitie en aanpak met uitzondering van de onderdelen b en c.. Momenteel wordt een regionale aanpak uitgewerkt om te komen tot gedragen uitvoeringsafspraken met betrekking tot samenwerking op en programmering van grootschalige opwek projecten. Over de criteria die deze prioritering bepalen (onderdelen b, c) is nog geen overeenstemming bereikt. Nu het regionale afwegingskader voor nieuwe zon- en windprojecten na vaststelling van RES 1.0 ter goedkeuring zal worden voorgelegd, stemmen wij niet op voorhand in met de onderdelen b, c. Onderwerp van de discussie zijn:

- Prioritering van nieuwe projecten op basis van een regionale afwegingskader is niet voorbehouden aan de RES, maar aan de individuele RES partners.
- Regionale afstemming vanaf 10 hectare. Wij hebben een voorkeur voor 25 hectare.
- De gemeente heeft geen formele bevoegdheid bij de realisatie van zonnepanelen op daken. Regionale afstemming bij 50 panelen is daken is wat ons betreft niet aan de orde.
- Het al dan niet meenemen van regionale afwegingscriteria over ruimtelijke kwaliteit. Wij zijn van mening dat de gemeente bevoegd is om te oordelen of er sprake is van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit.
- Het vertalen van ruimtelijke afspraken uit de RES (landschapsprincipes en matrix) naar gemeentelijk omgevingsbeleid. Naar onze mening zijn de landschapsprincipes niet in lijn met ons beleid. Deze zijn opgesteld vanuit het streven naar grootschalige zoekgebieden voor zon- en windenergie. Een vertaling hiervan naar gemeentelijk beleid kan ons eigen beleid overrulen hetgeen ongewenst is.
- Ten aanzien van de vertaling van de uitgangspunten over communicatie en participatie merken wij op dat wij hieraan reeds invulling geven op basis van ons beleidskader voor grootschalige opwekking van duurzame energie. Wij zijn daarbij wel van mening dat lokale participatie gemeentelijk maatwerk is en dat communicatie met inwoners primair is voorbehouden aan de gemeente zelf.

Regionale Structuur Warmte

Onderdeel van de RES NML is een Regionale Structuur Warmte. Hierin worden de warmtevraag en mogelijke regionale warmtebronnen in onze regio in kaart gebracht. In de RES 1.0 is onderzoek gedaan naar de volgende bronnen:

- a. Restwarmte: zeer beperkt beschikbaar op regionale schaal. Op gemeentelijke schaal is er wel sprake van restwarmte zoals supermarkten, productielocaties.
- b. Groengas: Groengas is interessant als deel oplossing. De toepassingen worden nog verder verkent. Bij het verder concretiseren van de productiecapaciteit van groengas worden de ontwikkelingen in een transitie naar een natuur inclusieve landbouw meegenomen, evenals het in beeld brengen van de milieubelasting en het daadwerkelijk duurzaam inzetten van deze bron.

- c. Geothermie: de regionale beschikbaarheid hiervan is nog onvoldoende duidelijk. Hiervoor zijn we afhankelijk van de resultaten van een nationaal scan onderzoek, deze resultaten volgen na de zomer van 2021.
- d. Aquathermie: Alleen lokaal te benutten. Kansen voor kennisuitwisseling in RES verband.
- e. Zonthermie: Kansen om lokaal in te zetten.

Geconstateerd kan worden dat er een beperkt aantal regionale bronnen beschikbaar is op dit moment. In de komende periode wil de regio werken aan een uitvoeringsplan rondom de regionale warmtetransitie en wil de regio onderzoek doen naar potentie en voor- en nadelen van aquathermie, groengas en zonthermie.

Standpunt gemeente Echt-Susteren

Doel van de Regionale Structuur Warmte (onderdeel van de RES NML) was om gemeenten te voeden met informatie als basis voor het opstellen van een Transitievisie Warmte. Gemeenten moeten deze eind 2021 hebben vastgesteld. Nu gemeente Echt-Susteren op dit onderdeel van de RES NML vooruitloopt en de concept Transitievisie Warmte al klaar was voordat de RES NML werd vrijgegeven, was de toegevoegde waarde van deze informatie beperkt.

De focus van de Transitievisie Warmte in Echt-Susteren is gericht op individuele oplossingen (isoleren, energie besparen, hybride warmtepompen). Wij verwachten dat collectieve oplossingen op basis van de genoemde regionale bronnen beperkt toepasbaar zijn in gemeente Echt-Susteren. Daarom zijn we in beginsel terughoudend om bovengenoemde bronnen uitgebreid te onderzoeken. Zolang het doel en de omvang van de onderzoeken nog niet scherp zijn, is besluitvorming over deze onderzoeken nog niet mogelijk.

Participatie en communicatie

Als RES NML wordt de energietransitie als meer gezien dan alleen een technische oplossing voor het klimaatvraagstuk. Iedere inwoner en organisatie moet kunnen meepraten, meedenken en meedoen. Zo wordt een duurzamere manier van leven onderdeel van de samenleving en ontstaat er meer acceptatie en draagvlak. Dit is de wijze waarop gewerkt wordt in de RES NML. De volgende afspraken worden dan ook onderdeel van de uitvoering van de RES 1.0:

- a. Vertaling van de afspraken over 50% lokaal eigendom en over de verankering van lokale medezeggenschap in het omgevingsbeleid.
- b. Sociale duurzaamheid krijgt aandacht in de uitvoering van projecten.
 - a. Iedereen kan meedoen (mogelijk maken van participatie).
 - b. Iedereen kan het betalen (betaalbare energietransitie).
 - c. Iedereen kan meeprofiteren (terugvloeien van revenuen naar lokale gemeenschap).
- c. Een verdere verkenning naar de mogelijkheden voor een (regionaal) energiebedrijf.

Standpunt gemeente Echt-Susteren

Als gemeente zijn wij van mening dat communicatie over de RES NML met inwoners is voorbehouden aan de gemeente. De RES NML biedt gemeenten hiervoor de ruimte. Voor de invulling van onderdeel a en b merken wij op dat draagvlak en participatie twee belangrijke pijlers zijn van ons gemeentelijk beleid voor grootschalige duurzame opwekking. Gemeentelijk maatwerk blijft hierbij het uitgangspunt.

Een verdere verkenning naar de mogelijkheden van een (regionaal) energiebedrijf ondersteunen wij niet.

Uitvoering RES 1.0

De gemeenten, provincie, het waterschap en Enexis staan samen met de omgeving aan de lat om de afspraken uit de RES waar te maken. Deze afspraken worden, na vaststelling van de

RES 1.0 vastgelegd in een uitvoeringsconvenant. Onderdeel van het convenant zijn volgens RES NML in ieder geval de bestuursafspraken over de verankering van de RES in het omgevingsbeleid en de afspraken over de toekomstige regionale samenwerking. Onderdeel van dit uitvoeringsdocument vormt ook een monitoringsysteem, waarmee de voortgang van de RES gevolgd kan worden.

Standpunt gemeente Echt-Susteren

Zoals beschreven in dit voorstel zijn wij niet voornemens om de ruimtelijke afspraken uit de RES te vertalen in omgevingsbeleid daar waar deze de gemeentelijke autonomie raken en/of ons eigen beleid overrulen.

Netimpactrapportage Enexis RES NML 1.0

Op basis van de plannen voor duurzame energieopwekking uit RES NML 10.0 heeft Enexis in beeld gebracht wat dit betekent voor de energie infrastructuur. Er is in beeld gebracht waar knelpunten ontstaan en welke investeringen nodig zijn om ambities uit de RES 1.0 te kunnen realiseren. Dit rapport is ter kennisgeving toegevoegd.

Financiële toelichting

De RES NML is opgesteld op grond van door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. Om uitvoering te kunnen geven aan de RES NML zijn nieuwe middelen nodig en een uitvoeringsorganisatie RES. Ten tijde van de vaststelling van de RES 1.0 loopt nog een onderzoek naar de toekomstige regionale uitvoeringsorganisatie van de RES NML met bijbehorende capaciteit. De uitkomsten van dit onderzoek worden na vaststelling van de RES 1.0 ter besluitvorming voorgelegd. Ten aanzien van de financiering van het vervolgproces heeft de rijksoverheid een onderzoek uit laten voeren. De VNG heeft namelijk ingestemd met het Klimaatakkoord onder voorwaarde van financiering door het Rijk. Op basis van de resultaten van dit onderzoek, zal er na formatie van een nieuw kabinet gekeken worden welke middelen beschikbaar komen vanuit de Rijksoverheid voor de uitvoering van de taken voor gemeenten in het klimaatakkoord. Over de financiering en de organisatievorm van de RES uitvoeringsorganisatie zal na de vaststelling van de RES 1.0 een besluit genomen worden.

Juridische toelichting

De Regionale Energiestrategie is een Rijksopgave en vloeit voort uit het Klimaatakkoord. De VNG heeft namens gemeenten onder voorwaarden ingestemd met het Klimaatakkoord en daarmee met het opstellen van een RES door nader te vormen regio's. De RES partners vormen samen de RES regio, maar de regio heeft geen formeel juridische status om besluiten te nemen en geen bevoegdheid om de RES vast te stellen. Dat is aan de individuele colleges/gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemeen bestuur van het Waterschap voorbehouden. De uitvoering van de RES NML wordt vormgegeven met nader op te stellen bestuursafspraken.

Duurzaamheid / Cittaslow

Energie besparen, duurzaam energie opwekken, aardgasvrij, participatie zijn thema's die aansluiten bij aan de doelstellingen van Cittaslow.

Risico's

In de regio Noord- en Midden-Limburg wordt voorgesteld om in te stemmen met de gehele RES NML 1.0. In Echt-Susteren stemmen we in met de ambities uit de samenvatting van de RES NML 1.0 en beschouwen we de RES NML als toelichting. Wij zijn van mening dat de RES NML dusdanig omvangrijk is dat onduidelijk is waarmee wordt ingestemd. Instemmen met de ambities uit de RES schept die duidelijkheid wel, maar we wijken hierin af van het voorstel vanuit de RES NML.

Daarnaast bevat de RES NML onderdelen die de gemeentelijke autonomie raken. Door niet in te stemmen met de gehele RES NML geven we invulling aan het behoud van de gemeentelijke autonomie, maar kan de regionale samenwerking onder druk komen te staan. Voor het vervolgproces na vaststelling van RES 1.0 willen we constructief blijven samenwerken in de regio om gezamenlijk klimaatdoelen te behalen, maar wel met respect voor de gemeentelijke autonomie en vanuit de gedachte "regionaal wat moet en lokaal wat kan".

Burgerparticipatie

Zowel op RES niveau als op gemeentelijke niveau wordt maximaal invulling geven aan burgerparticipatie.

Bijgevoegde stuk

Samenvatting Regionale Energiestrategie Noord- en Midden- Limburg 1.0

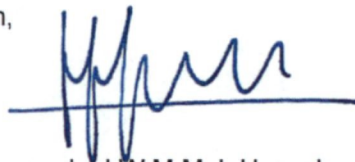
Ter inzage liggende stukken

- Reactie Echt-Susteren over RES NML (0.9)
- Consultatie document RES NML
- Oplegnotitie bij RES NML
- Regionale Energiestrategie Noord- en Midden-Limburg 1.0
- Netimpactanalyse

Burgemeester en wethouders van Echt-Susteren,

drs. G.W.T. van Balkom
secretaris

dr. J.W.M.M.J. Hessels
burgemeester